

32001L0065

L 283/28

DZIENNIK URZĘDOWY WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

27.10.2001

**DYREKTYWA 2001/65/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
z dnia 27 września 2001 r.**

**zmieniająca dyrektywy 78/660/EWG, 83/349/EWG oraz 86/635/EWG w zakresie zasad oceny rocznych
i skonsolidowanych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, a także banków oraz innych
instytucji finansowych**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską,
w szczególności jego art. 44 ust. 2 lit. g),

uwzględniając wniosek Komisji ⁽¹⁾,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽²⁾,

stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Artykuł 32 czwartej dyrektywy Rady 78/660/EWG z dnia 25 lipca 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek ⁽⁴⁾ nakazuje, aby pozycje przedstawione w rocznych sprawozdaniach finansowych były wyceniane w oparciu o metodę ceny nabycia lub kosztu wytworzenia.
- (2) Artykuł 33 dyrektywy 78/660/EWG upoważnia Państwa Członkowskie do udzielania zezwoleń bądź nakładania wymogu wobec wszystkich spółek dokonania rewaluacji pewnych składników aktywów, do wyceny pewnych składników aktywów po koszcie odtworzenia lub do stosowania innych metod wyceny uwzględniających wpływ inflacji na pozycje przedstawione w rocznych sprawozdaniach finansowych.
- (3) Artykuł 29 siódmej dyrektywy Rady 83/349/EWG z dnia 13 czerwca 1983 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych ⁽⁵⁾ nakłada wymóg dokonywania wyceny aktywów i pasywów, zawartych w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, na podstawie przepisów art. 31-42 i art. 60 dyrektywy 78/660/EWG.
- (4) Artykuł 1 dyrektywy Rady 86/635/EWG z dnia 8 grudnia 1986 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych ⁽⁶⁾ nakłada wymóg dokonania wyceny aktywów i pasywów na podstawie art. 31-42 dyrektywy 78/660/EWG, o ile dyrektywa 86/635/EWG nie stanowi inaczej.

- (5) Roczne i skonsolidowane sprawozdania finansowe zakładów ubezpieczeń przygotowywane są na podstawie dyrektywy Rady 91/674/EWG z dnia 19 grudnia 1991 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń ⁽⁷⁾. Zmiany dyrektywy 78/660/EWG i 83/349/EWG nie dotyczą przepisów dyrektywy 91/674/EWG, lecz Komisja może przedstawić podobne propozycje w celu zmiany niniejszej dyrektywy po konsultacji z odpowiednim komitetem doradczym.
- (6) Dynamiczny charakter międzynarodowych rynków finansowych przyczynił się do powszechnego wykorzystywania nie tylko tradycyjnych pierwotnych instrumentów finansowych, takich jak akcje i obligacje, lecz także różnych form pochodnych instrumentów finansowych, takich jak kontrakty terminowe typu futures, opcje, kontrakty terminowe i kontrakty typu swap.
- (7) Wiodące organizacje stanowiące światowe standardy rachunkowości odchodzą od modelu wyceny tych instrumentów finansowych metodą kosztu historycznego w kierunku modelu księgowania według modelu wartości godziwej.
- (8) Komunikat Komisji ds. Harmonizacji Rachunkowości: nowa strategia wobec międzynarodowej harmonizacji wzywający Unię Europejską do podjęcia prac nad utrzymaniem spójności między wspólnotowymi dyrektywami z zakresu rachunkowości, a rozwojem międzynarodowych standardów rachunkowości, w szczególności w ramach Komitetu ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB).
- (9) W celu utrzymania takiej spójności między uznanymi międzynarodowymi standardami rachunkowości a dyrektywami 78/660/EWG, 83/349/EWG i 86/635/EWG, konieczne są zmiany tych dyrektyw tak, aby uwzględniały wycenę niektórych składników aktywów i pasywów finansowych według wartości godziwej. Umożliwi to spółkom europejskim prowadzenie sprawozdawczości dostosowanej do bieżących zmian na szczeblu międzynarodowym.
- (10) Niniejsza zmiana dyrektyw 78/660/EWG, 83/349/EWG i 86/635/EWG pozostaje w zgodzie z komunikatem Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawie strategii sprawozdawczości finansowej UE, zawierającym propozycję stosowania uznanych międzynarodowych standardów rachunkowości przy sporządzaniu skonsolidowanych sprawozdań finansowych przez wymienione spółki. Celem niniejszej zmiany jest umożliwienie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości dotyczących uznawania i wyceny instrumentów finansowych.

⁽¹⁾ Dz.U. C 311 z 31.10.2000, str. 1.

⁽²⁾ Dz.U. C 268 z 19.9.2000, str. 1.

⁽³⁾ Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 15 maja 2001 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym) i decyzja Rady z dnia 30 maja 2001 r.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 222 z 14.8.1978, str. 11. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 1999/60/WE (Dz.U. L 162 z 26.6.1999, str. 65).

⁽⁵⁾ Dz.U. L 193 z 18.7.1983, str. 1. Dyrektywa ostatnio zmieniona Aktem Przystąpienia z 1994 r.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 372 z 31.12.1986, str. 1.

⁽⁷⁾ Dz.U. L 374 z 31.12.1991, str. 7.

- (11) Wymóg porównywalności danych finansowych w całej Wspólnocie czyni koniecznym nałożenia wobec Państw Członkowskich wymogu wprowadzenia systemu księgowania wybranych instrumentów finansowych według wartości godziwej. Państwa Członkowskie powinny zezwolić na przyjęcie tego systemu przez wszystkie spółki bądź wszystkie kategorie spółek podlegające dyrektywom 78/660/EWG, 83/349/EWG i 86/635/EWG w odniesieniu zarówno do rocznych, jak i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, lub tylko w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Ponadto Państwa Członkowskie powinny być dopuszczone do żądania przyjęcia tego systemu w odniesieniu do wszystkich spółek lub wszystkich kategorii spółek zarówno w stosunku do rocznych, jak i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, lub tylko w stosunku do skonsolidowanych sprawozdań finansowych.
- (12) Księgowanie według wartości godziwej powinno być możliwe tylko w odniesieniu do pozycji, co do których istnieje ugruntowany, międzynarodowy konsensus, że księgowanie według wartości godziwej jest właściwe. Obecny konsensus stanowi, że księgowanie według wartości godziwej nie powinno być stosowane do wszystkich finansowych składników aktywów i pasywów, przykładowo nie powinno być stosowane do większości składników odnoszących się do portfela bankowego.
- (13) Informacje dodatkowe do sprawozdań finansowych powinny zawierać niektóre informacje dotyczące instrumentów finansowych bilansu, które wyceniono według wartości godziwej. Roczne sprawozdanie powinno zawierać informacje na temat celów zarządzania ryzykiem i polityki wykorzystywania instrumentów finansowych w spółce.
- (14) Pochodne instrumenty finansowe mogą mieć znaczący wpływ na finansową pozycję spółek. Ujawnianie instrumentów finansowych i ich wartości godziwej jest uważane za stosowne, nawet jeśli spółka nie stosuje księgowania według wartości godziwej. Aby ograniczyć obciążenia administracyjne dla małych przedsiębiorstw, Państwa Członkowskie powinny być dopuszczone do zwolnienia małych przedsiębiorstw z niniejszego wymogu ujawniania.
- (15) Rachunkowość instrumentów finansowych jest szybko zmieniającą się dziedziną sprawozdawczości finansowej, co narzuca konieczność przeprowadzania przez Komisję kontroli, opartych na praktycznych doświadczeniach Państw Członkowskich w księgowaniu według wartości godziwej,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

W dyrektywie 78/660/EWG wprowadza się następujące zmiany:

- 1) dodaje się sekcję w brzmieniu:

„SEKCJA 7a

Wycena według wartości godziwej

Artykuł 42a

1. W drodze odstępstwa od przepisów art. 32 i z zastrzeżeniem warunków wymienionych w ust. 2-4 niniejszego artykułu Państwa Członkowskie zezwalają lub nakazują wszystkim spółkom lub wszystkim kategoriom spółek wycenę instrumentów finansowych, włączając w to instrumenty pochodne, według wartości godziwej.

Podobne zezwolenie bądź nakaz może być ograniczony do skonsolidowanych sprawozdań finansowych, jak to zostało zdefiniowane w dyrektywie 83/349/EWG.

2. Do celów niniejszej dyrektywy kontrakty towarowe dające obu Umawiającym się Stronom prawo rozliczenia pieniężnego lub w formie innych instrumentów finansowych uważa się za pochodne instrumenty finansowe, z wyjątkiem sytuacji gdy:

- a) zostały zawarte i w dalszym ciągu spełniają potrzeby spółki w zakresie oczekiwanych zakupów, sprzedaży bądź użytkowania towarów;
- b) od początku były przeznaczone na te cele; i
- c) oczekuje się rozliczenia ich w chwili dostawy towaru.

3. Przepis ust. 1 stosuje się jedynie do składników pasywów, które:

- a) są w posiadaniu jako część portfela przeznaczonego do obrotu;
- b) stanowią pochodne instrumenty finansowe.

4. Wycena zgodna z ust. 1 nie ma zastosowania do:

- a) niepochodnych instrumentów finansowych pozostających w posiadaniu do dnia wymagalności;
- b) pożyczek i należności pochodzących od spółki i niepozostających w posiadaniu do celów handlowych; i
- c) udziałów w podmiotach zależnych, przedsiębiorstwach powiązanych i spółkach joint venture instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez spółkę, umów zapłaty warunkowej oraz pozostałych instrumentów finansowych o specjalnych cechach, tak że zgodnie z powszechną akceptacją księguje się je inaczej, niż pozostałe instrumenty finansowe.

5. W drodze odstępstwa od przepisów art. 32 Państwa Członkowskie mogą w odniesieniu do dowolnych składników aktywów i pasywów, które można zakwalifikować jako pozycje zabezpieczone zgodnie z systemem księgowania zabezpieczenia według wartości godziwej lub do określonych części takich składników aktywów lub pasywów, zezwolić na wycenę na określoną kwotę wymaganą zgodnie z tym systemem.

Artykuł 42b

1. Wartość godziwa określona w art. 42a ustalona jest w odniesieniu do:

- a) wartości rynkowej dla tych instrumentów finansowych, dla których można z łatwością ustalić wiarygodny rynek. W przypadku gdy wartości rynkowej instrumentu nie daje się łatwo ustalić, lecz jest możliwe ustalenie jej dla jego części składowych lub dla podobnego instrumentu, wartość rynkowa może być wyprowadzona z wartości części składowych lub podobnego instrumentu; lub
- b) wartości wynikającej z powszechnie przyjętych modeli i technik wyceny w przypadku instrumentów, dla których wiarygodny rynek nie może być łatwo ustalony. Modele i techniki, o których mowa powyżej, powinny zapewniać racjonalne przybliżenie wartości rynkowej.

2. Instrumenty finansowe, których nie można wiarygodnie wycenić przy użyciu żadnej z metod opisanych w ust. 1, wycenia się stosownie do przepisów art. 34-42.

Artykuł 42c

1. Niezależnie od przepisów art. 31 ust. 1 lit. c), w przypadku gdy wycena instrumentu finansowego jest zgodna z art. 42b, zmiana wartości wliczona jest do rachunku zysków i strat. Jednakże zmiana taka wliczona jest bezpośrednio do kapitału własnego, w rezerwie według wartości godziwej, w przypadku gdy:

- a) księgowany instrument jest instrumentem zabezpieczającym zgodnie z systemem rachunkowości transakcji zabezpieczających, dopuszczającym niewykazanie w rachunku zysków i strat niektórych lub wszystkich zmian wartości; lub
- b) zmiana wartości pochodzi z różnicy kursowej wymiany walutowej instrumentu pieniężnego, który stanowi część inwestycji netto spółki w podmiocie zagranicznym.

2. Państwa Członkowskie mogą zezwolić lub nakazać wliczenie zmiany wartości finansowego składnika aktywów przeznaczonego do sprzedaży, innego niż pochodny instrument finansowy, bezpośrednio do kapitału własnego, w rezerwie według wartości godziwej.

3. Rezerwa według wartości godziwej jest korygowana, gdy sumy w niej przedstawione nie są już potrzebne do zastosowania ust. 1 i 2.

Artykuł 42d

W przypadku gdy zastosowano wycenę instrumentów finansowych według wartości godziwej, informacje dodatkowe do sprawozdań powinny ujawniać:

- a) znaczące przypuszczenia leżące u podstaw modeli i technik wyceny, w przypadku gdy wartości godziwe zostały ustalone stosownie do przepisów art. 42b ust. 1 lit. b);
- b) dla każdej kategorii instrumentów finansowych — wartość godziwą, zmiany wartości wliczone bezpośrednio do rachunku zysków i strat oraz zmiany wliczone do rezerwy według wartości godziwej;
- c) dla każdej kategorii pochodnych instrumentów finansowych — informację dotyczącą zakresu i charakteru instrumentu, włączając istotne warunki mogące wpłynąć na kwotę, termin i pewność przyszłych przepływów środków pieniężnych; oraz
- d) tabelę przedstawiającą zmiany rezerwy według wartości godziwej w ciągu roku obrotowego.”;

2) w art. 43 ust. 1:

- a) w pkt 10 odniesienie do „art. 31 oraz 34-42” zastępuje się odniesieniem do „art. 31 oraz 34-42c”, i
- b) dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) W przypadku gdy nie zastosowano wyceny instrumentów finansowych według wartości godziwej stosownie do przepisów sekcji 7a:

- a) dla każdej kategorii pochodnych instrumentów finansowych:
 - i) wartości godziwej instrumentu, jeśli wartość ta może zostać ustalona przy pomocy jednej z metod opisanych w art. 42b ust. 1;
 - ii) informacji dotyczących zakresu i charakteru instrumentu; oraz
- b) finansowych aktywów trwałych do których ma zastosowanie art. 42a, uznanych w kwocie przekraczającej ich wartość godziwą i wobec których nie wykorzystano możliwości dostosowania wartości zgodnie z art. 35 ust. 1 lit. c) ppkt aa):
 - i) wartości księgowej i wartości godziwej zarówno aktywów liczonych oddzielnie, jak tych aktywów odpowiednio pogrupowanych;
 - ii) przyczyny niepominiejszenia wartości księgowej, włączając charakter dowodu dającego podstawę przekonania, że wartość księgowa zostanie odzyskana.”;

3) tekst art. 44 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa Członkowskie mogą zezwolić spółkom określonym w art. 11 na sporządzanie niepełnej informacji dodatkowej do sprawozdań bez podawania danych wymaganych art. 43 ust. 1 pkt 5-12 i pkt 14 lit. a). Jednakże w informacji dodatkowej należy ujawnić dane określone w art. 43 ust. 1 pkt 6 w kwocie łącznej dla wszystkich odnośnych pozycji.”;

4) w art. 46 ust. 2 dodaje się lit. f) w brzmieniu:

„f) w odniesieniu do wykorzystywania przez spółkę instrumentów finansowych i gdy ma to znaczenie dla oszacowania jej aktywów, pasywów, pozycji finansowej oraz zysku lub straty,

- cele i politykę zarządzania ryzykiem w spółce, włącznie z jej polityką zabezpieczania każdego poważnego rodzaju przewidywanych transakcji, do których stosuje się rachunkowość transakcji zabezpieczających, oraz
- stopień narażenia spółki na ryzyko cenowe, ryzyko kredytowe, ryzyko utraty płynności i ryzyko w przepływach środków pieniężnych.”;

5) w art. 59 ust. 2 lit. a) i b) odniesienie do „art. 31-42” zastępuje się odniesieniem do „sekcji 7 lub 7a”;

6) dodaje się art. 61a w brzmieniu:

„Artykuł 61a

Nie później niż do dnia 1 stycznia 2007 r. Komisja dokona przeglądu przepisów art. 42a-42d, art. 43 ust. 1 pkt 10 i 14, art. 44 ust. 1, art. 46 ust. 2 lit. f) i art. 59 ust. 2 lit. a) i b) w świetle doświadczeń nabytych przy stosowaniu przepisów dotyczących księgowania wartości godziwej i biorąc pod uwagę międzynarodowy rozwój w dziedzinie rachunkowości oraz, jeśli uzna to za stosowane, przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wniosek w sprawie zmiany powyższych artykułów”.

Artykuł 2

W dyrektywie 83/349/EWG wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 29 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Aktywa i pasywa, uwzględniane w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wycenia się zgodnie jednolitymi metodami i stosownie do przepisów sekcji 7 i 7a oraz art. 60 dyrektywy 78/660/EWG.”;

2) w art. 34:

a) w pkt 10 odniesienie do „art. 31 oraz 34-42” zastępuje się odniesieniem do „art. 31 oraz 34-42c”, oraz

b) dodaje się pkt 14 i 15 w brzmieniu:

„14. W przypadku gdy zastosowano wycenę instrumentów finansowych według wartości godziwej zgodnie z przepisami sekcji 7a dyrektywy 78/660/EWG:

- a) znaczących przypuszczeń leżących u podstaw wyboru modeli i technik wyceny, gdy wartości godziwe zostały ustalone zgodnie z przepisami art. 42b ust. 1 lit. b) tej dyrektywy;
- b) dla każdej kategorii instrumentów finansowych, wartości godziwej, zmian wartości wliczonych bezpośrednio do rachunku zysków i strat, jak również, zgodnie z przepisami art. 42c powyższej dyrektywy, zmian uwzględnionych w rezerwie według wartości godziwej;

c) każdej kategorii pochodnych instrumentów finansowych, danych dotyczących zakresu i charakteru instrumentu, włączając istotne warunki mogące wpłynąć na kwotę, termin i pewność przyszłych przepływów pieniężnych; oraz

d) tabeli przedstawiającej zmiany rezerwy według wartości godziwej w ciągu roku obrotowego.

15. W przypadku gdy nie zastosowano wyceny instrumentów finansowych według wartości godziwej stosownie do przepisów sekcji 7a dyrektywy 78/660/EWG:

a) dla każdej kategorii instrumentów pochodnych:

i) wartości godziwej instrumentu, jeśli ta wartość może być ustalona za pomocą jednej z metod określonych w art. 42b ust. 1 powyższej dyrektywy;

ii) danych dotyczących zakresu i charakteru instrumentu; oraz

b) dla finansowych aktywów trwałych objętych art. 42a powyższej dyrektywy, uznanych w kwocie przekraczającej ich wartość godziwą, wobec których nie wykorzystano możliwości dostosowania wartości zgodnie z przepisami art. 35 ust. 1 lit. c) ppkt aa) powyższej dyrektywy:

i) wartości księgowej i wartości godziwej zarówno aktywów liczonych oddzielnie, jak tych aktywów odpowiednio pogrupowanych;

ii) przyczyny nie pomniejszania wartości księgowej, włączając w to charakter dowodu dającego podstawę przekonania, że wartość księgowa zostanie odzyskana.”;

3) w art. 36 ust. 2 dodaje się lit. e) w brzmieniu:

„e) w odniesieniu do wykorzystywania przez przedsiębiorstwa instrumentów finansowych, gdy ma to znaczenie dla oszacowania aktywów, pasywów, pozycji finansowej oraz zysku lub straty,

— cele i politykę zarządzania ryzykiem finansowym jednostek, włącznie z ich polityką zabezpieczania każdego poważnego rodzaju przewidywanych transakcji, do których stosuje się rachunkowość transakcji zabezpieczających, oraz

— stopień narażenia spółki na ryzyko cenowe, ryzyko kredytowe, ryzyko utraty płynności i ryzyko w przepływach środków pieniężnych.”;

4) dodaje się art. 50a w brzmieniu:

„Artykuł 50a

Nie później niż do dnia 1 stycznia 2007 r. Komisja dokonuje przeglądu przepisów art. 29 ust. 1, art. 34 ust. 10, 14 i 15 i art. 36 ust. 2 lit. e) w świetle doświadczeń nabytych w stosowaniu przepisów dotyczących księgowania według wartości godziwej i biorąc pod uwagę międzynarodowy rozwój w dziedzinie rachunkowości oraz, jeśli uzna to za stosowne, przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wniosek w sprawie zmiany powyższych artykułów”.

Artykuł 3

Tekst art. 1 ust. 1 dyrektywy 86/635/EWG otrzymuje brzmienie:

„1. Artykuł 2, 3, art. 4 ust. 1, 3-5, art. 6, 7, 13, 14, art. 15 ust. 3 i 4, art. 16-21, 29-35, 37-41, art. 42 zdanie pierwsze, art. 42a-42d, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1 i 2, art. 48-50, 50a, art. 51 ust. 1, art. 56-59, 61 i 61a dyrektywy 78/660/EWG stosuje się do instytucji wymienionych w art. 2 niniejszej dyrektywy, o ile niniejsza dyrektywa nie stanowi inaczej. Jednakże art. 35 ust. 3, art. 36, 37 i art. 39 ust. 1-4 niniejszej dyrektywy nie mają zastosowania do aktywów i pasywów wycenianych stosownie do przepisów sekcji 7a dyrektywy 78/660/EWG”.

Artykuł 4

1. Państwa Członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania

niniejszej dyrektywy nie później niż do dnia 1 stycznia 2004 r. Państwa Członkowskie niezwłocznie powiadomią o tym Komisję.

Przepisy przyjęte przez Państwa Członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez Państwa Członkowskie.

2. Państwa Członkowskie przekażą Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 5

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

Sporządzono w Brukseli, dnia 27 września 2001 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

N. FONTAINE

Przewodniczący

W imieniu Rady

C. PICQUÉ

Przewodniczący